

УДК 130.2

ПРОБЛЕМА ФІЛОСОФСЬКОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИКО-ЮРИДИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЯК СКЛАДОВОЇ "ЧЕРНІВЕЦЬКОГО МІФУ"

ДМИТРО ЖМУНДУЛЯК,

кандидат філологічних наук, директор Державного архіву в Чернівецькій області

У статті розглянуто в культурно-історичній ретроспекції основні моменти формування політико-юридичної культури м. Чернівці як динамічної складової "чернівецького міфу". Проблема осмислюється в світлі локальних і глобальних аспектів проблеми мультикультуралізму, оскільки багата й непроста історія цього міста характеризується етнічно-культурною строкатістю та водночас стабільним прагненням до мирного співіснування різних національних громад у контексті зміни типів суспільно-політичної культури.

Ключові слова: "міф Чернівців", політична культура, правова культура, мультикультуралізм.

Постановка проблеми. В аспекті глобальної урбанізації сьогоденного життя універсальною проблемою філософії культури стає вивчення соціокультурного феномена міста як такого, зокрема, в аспекті «міфу міста»: існують ґрунтовні дослідження про «міф Рима», «міф Єрусалима», «міф Києва» [див., напр. 15] тощо. Конкретне ж невелике місто, як у нашому випадку Чернівці, зазвичай залишається поза увагою дослідника. Усе ще не визначена сама проблема філософського дослідження політико-юридичної культури як складової «чернівецького міфу» й важливого чинника культурного прогресу міста й цілого Буковинського краю. При величезному масиві історичного, культурологічного та краєзнавчого матеріалу в цій сфері [див., напр. 2; 4; 8; 12; 13], він усе ж таки постає фрагментарним, розпоросеним, чекає на філософсько-культурне узагальнення.

Аналіз досліджень і публікацій, у яких започатковано вирішення проблеми. Проблема вивчення «міфу Чернівців» є продовженням дослідження актуальності зазначеної тематики, зокрема в статтях «Філософсько-культурологічні дослідження «міфу Чернівців», «Релігійне підґрунтя культури в контексті проблеми мультикультурного суспільства», «Глибинна сакральна символіка «Чернівецького міфу» та ін. Для нас набувають значної філософської вагомості поняття політичної та юридичної культури. Термін «політична культура» було введено в науковий обіг ще німецьким просвітителем XVIII століття І. Гердером, який розумів її як означення духовної установки на втілення в життя певного суспільного ідеалу (політична культура в широкому сенсі слова)¹. Не буде зайвим згадати й про типологію політичної культури, що її встановили амери-

канські дослідники Г. Алмонд і С. Верба, які виділили такі три її типи: патріархальна політична культура - населення байдуже до пануючої політичної системи; підданська політична культура, яка характеризується психологічною відданістю людей конкретній владі й пасивністю індивіда, та активістська політична культура, яку формують активні й зацікавлені суб'єкти, здатні до політичних змагань і боротьби [1]. Політична культура невід'ємна також від культури правової (юридичної), яка визначається станом загальної культури населення, якістю національного законодавства та передбачає соціально-правову активність громади, нетерпимість до протиправної діяльності [3].

Метою статті є постановка проблеми дослідження «міфу Чернівців» у проекції суспільно-політичної діяхронії та формування правової свідомості, визначених багатою й непростою історією цього міста та зміною типів політико-юридичної культури.

Виклад основного матеріалу. Місто, яке формує й насаджує культуру у своєму регіоні, стає цитаделлю політичної та правової культури. Утім, визначається, що є різні типи міст за самим фактом їх виникнення - міста, що сформувалися з волі влади чи окремого можновладця, або ж такі, що виникли «природним» шляхом, склалися в результаті ініціативи групи поселенців, що «огородилися» від дикої природи й інколи мали досить складні стосунки з владою [7]. Крім того, будь-яке значне європейське місто тією чи іншою мірою поліетнічне та мультикультурне, що створює не лише атмосферу духовного багатства й різноманітності, а й певне напруження та дух політичного змагання, що очевидно впливає на сферу юриспруденції та судочинства. О. Ревіна розглядає місто як форму буття, якій притаманна власна культурно-етнічна визначеність, а мультикультурний простір міста має такі характеристики: інтенціональність (людина змушена визначатися з метою свого існування та національною іден-

¹ Політичну культуру розуміють ще й у вузькому сенсі слова - як систему політичного змагання, що фіксує кодекси та стереотипи політичної поведінки. Ми використовуємо поняття політичної культури лише в широкому значенні слова.

тичністю в тому числі), інструментальність (індивід шукає власні способи життєдіяльності, але в межах поліетнічної культури міста), інтерсуб'єктивність (особистість обов'язково належить до певної соціальної та етнічної групи, навіть якщо прагне дистанціюватися від людей) [12, с. 7-8]. На думку І. Наместнікової, вирішальну роль у міжкультурній комунікації відіграє діалог як її основа, що перетворює цю комунікацію на важливий чинник динаміки культури [9, с. 86-129]. Сьогодні, в епоху невідворотної глобалізації, коли різні культурні світи дуже часто сусідять на одній території, це напруження часто призводить до трагічних конфліктів. Місто тут виступає вузловим центром таких протиріч. Отже, Чернівці, як нам здається, можна цілком обґрунтовано, скориставшись визначенням С. Ляхової, назвати «проміжним» містом - містом обласного значення, нібито провінційним за зовнішніми ознаками, але «зі столичним типом міського способу життя» [8, с. 19]. І це не випадково, що порівняно невелике місто стало культурним центром - подібні процеси були особливо характерні для першої половини ХХ ст., коли провінційні міста «стають соціокультурними центрами, тісно пов'язаними з традиціями та водночас такими, що відкриваються новаціям» [4, с. 3]. Чернівці, розташовані на стику заходу й сходу Європи, - справжній заповідник потужного культурного розвитку, культурного взаємовпливу та синтезу культур.

Очевидно, що різні типи політичної культури та рух правових норм визначено історичним функціонуванням у цілій Україні, у її західних областях і конкретно в м. Чернівці, тоталітарних, авторитарних та демократичних політичних режимів, які характеризуються різним ступенем активності населення у ставленні до політики та різним рівнем його поінформованості в контексті загальнокультурної ситуації краю.

Водночас, як свідчить досвід сучасної Західної Європи, де проект мультикультурного суспільства безславно завалився, бездумне й механічне поєднання на одній території зі своєю власною потужною культурною базою представників різних народів та релігій, індивідуумів та спільнот різного рівня культурності, призводить лише до глибинної прірви між цими спільнотами й окремими людьми та до численних, часто антагоністичних конфліктів. Тому чернівецький мультикультурний досвід політичної толерантності й прагнення дотримуватися правових норм є особливо актуальним.

Чернівецьке політичне життя характеризується доволі інтенсивною еволюцією, або й революційними стрибками від одного типу до іншого, що визначено загальноєвропейською політичною парадигмою - рухом від патріархальності й авторитаризму до нинішньої демократичної свідомості, хоча процес цей далекий від однолінійності й прямоти: місто, що виникло на межі українського та молдавського світів і в момент переходу суспільства від середньовіччя до Відродження, жило потім сотні років у лоні Австро-Угорської монархії під диктатурою австрійської адміністрації, півстоліття під пресом комуністичного тоталітаризму й увійшло в непрості політичні обставини сьогодення з його характерним численним переплетенням різних соціальних та національно-ідеологічних проблем.

Динаміка розвитку Чернівців, які пройшли шлях від давньоруського міста до значного культурного центру сучасної української Буковини, визначається складною політичною боротьбою та внутрішньою еволюцією всіх перерахованих вище чинників.

Чернівці формувалися історично в різні епохи: в епоху переходу від феодалізму до капіталістичних відносин, в епоху торжества абсолютистських монархій, в епоху спроб установити той чи інший тип тоталітаризму, нарешті, в епоху буяння демократичних і національно-визвольних рухів. Вони йшли від ксенофобії та частих воєнних конфліктів, від юридичного хаосу та невизначеності, від національної розрізненості й боротьби за політичне домінування до пошуку політичної рівноваги, забезпечення прав людини й дотримання законності.

І цей шлях ніколи не був безмарним та безконфліктним. Уже те, що Чернівці нині є переважно українськомовним та російськомовним містом у щільному кільці сіл, часто населених молдаванами та почасти румунами, є свідченням ситуації, що склалася вже в сиву давнину, коли слов'янські племена увійшли в контакт із племенами фракійців, що теж справедливо вважаються автохтонами цієї землі. І якщо слов'яни з'явилися тут у V ст. н. е., то й румунська (проторумунська?) спільнота, на думку румунських учених, проживала тут віддавна, і це питання вимагає уваги.

Сливе немає сенсу шукати якихось пояснень геополітичної ситуації в таких досі не визначених докорінно з усією належною науковою точністю явищ, як Трипільська культура, сліди якої українськими кордонами аж ніяк не окреслюються, а органічно й повноцінно продовжуються ще й на території Румунії та Польщі. Інакше кажучи, для людини, яка глибоко цікавиться питанням, очевидно, що трипільці українцями в повному розумінні слова аж ніяк не були - досить пригадати версію О. Кандіби (Олега Ольжича), який був не тільки палким українським патріотом, а й серйозним дослідником-археологом: він переконливо доводив месопотамські корені трипільців [5], чия культура стала відправною точкою для землеробських цивілізацій як слов'ян, так й інших східноєвропейських племен, будучи, за примхою долі, трансплантована на їхні землі через катаклізм планетарного характеру².

Край, нині званий Північною Буковиною, від середини I тисячоліття до XVIII ст. практично являв собою своєрідну «нічийну» територію, зайняту темними та сирими буковими лісами, де люди селилися «кущами», без певних національно-державних кордонів, і тут слов'янські поселення вільно межувалися з румуно-молдованськими (волоськими), що спричинювало характерну мовно-культурну інтерференцію - так, у нинішній румунській мові сільсько-господарський реманент, посуд тощо дуже часто позначається слов'янськими термінами (*lopata* -

² Існує цілком вірогідна версія, що люди з Межиріччя тікали на Північ, рятуючись від тієї велетенської повені, яка сталася після танення останнього льодовика - у результаті цієї катастрофи Чорне море з'єдналося із Середземним (це стало основою переказів про Всесвітній потоп).

лопата, *grebla* - граблі, *boroană* - борона, *teren* - терени, *ara* - орати, *sticlă* - [скляна] пляшка), а в українську мову увійшли такі характерні слова й словосполучення, як *matu faцу* (підтримувати реноме), *калфа* (розпорядитель на сільських заходах; вочевидь, слово прийшло в поневолений турками румунський край з ісламського світу, де звучало як *халіф*), *гуцул* - розбійник, *тайстра* - торба, широкоуживані нині в українській мові *бринза* та *малюга* тощо.

З цього погляду важливо знати, коли саме виникли Чернівці: міста в цьому краї виникали з княжої волі лише в XI-XIII ст., а більш сприятливі для формування суспільної культури умови спостерігаються пізніше, коли «сформувалися нові центри суспільно-політичного та релігійного життя населення, а саме - князівські фортеці» [2, с. 109; див. також: 13]. За загальноприйнятою в нас версією Р. Кайдля, місто виникло від початку як слов'янське - спершу на Пруті в середині XII ст., але формувалося в ренесансні часи, коли перебувало в складі Молдовського князівства.

Ніщо, власне, не перешкоджало вільному розвитку ренесансного процесу формування численних міст - у XVI столітті їх в Україні загалом є вже десятки; тут бурхливо розвиваються товарно-фінансові відносини, утілюється магдебурзьке право, за яким міста отримують самоврядування; вільно пересуваються й осідають на українських землях уродженці Західної Європи; спостерігається і зворотній процес.

У буковинському краї XIV-XV ст. поступово втрачали свою значущість такі юридичні кодекси, як «Руська правда» Київської Русі або «Литовський статут» часів володарування Литви. Та при цьому, вочевидь, у самих Чернівцях навіть за політичної домінації молдаван навряд чи широко функціонувало звичаєве молдавське (або волоське) право, яке існувало винятково в усному варіанті й то в середовищі селянському (вільних селян). Нехай це право сягало навіть «руського» населення не лише Буковини, а й Галиції: воно регулювало в основному земельні відносини та проблеми майнового спадку, і здійснював його на практиці «кнез» («жуде»), якому належали дарунки продуктами (сир, овна, віск тощо); кілька разів на рік збиралося й сільське віче. Та й кількість румунського населення Північної Буковини реально збільшилася вже в рамках нової історії: лише зі встановленням австрійської влади розпочалося інтенсивне переселення до Буковинського регіону румунів із Молдавії та Семигорода.

Натомість помітне значення з погляду наближення Чернівців до норм західноєвропейського міського життя мало запровадження магдебурзького (тевтонського) права в 1488 р., яке не слід розглядати як продовження споконвічної вічової традиції київських часів (віче функціонувало до того лише в Новгороді, Смоленську й ще кількох містах Київської Русі). Магдебурзьке право формувалося на ґрунті досвіду міст-комун західноєвропейського середньовіччя (який зародився в Північній Італії). У містах такого типу з'являється колегіальне управління - магістрат, куди міг бути обраний усякий достойник навіть із простолюду (утім, це не поширювалося на нижчі верстви, на жінок, незаконнонароджених та нехрис-

тиян). Ця традиція не була винятково наслідком німецької колонізації слов'янських земель - тут відбилися процеси економічної та культурної інтеграції, характерні й для нинішньої Західної Європи. Створені за магдебурзьким правом органи міського самоврядування та суди були згодом обмежені, а потім і взагалі ліквідовані австрійською адміністрацією. Але ця ситуація значно наблизила Чернівці до рівня західноєвропейського міста.

У складі Австро-Угорської монархії всі були вимушені визнавати австрійську політичну домінацію й норми австрійського судочинства. Тут із 1812 р. діяв кодекс законів, заснований на традиції римського права, який являв собою певний компроміс між феодалними нормами й новими буржуазними поглядами на права людини взагалі, права жінок і дітей, майно, спадщину тощо [6]. Управлінська діяльність ґрунтувалася на традиціях австрійського бюрократизму, хоча в австрійському парламенті лунав голос і буковинських депутатів, а після революційних подій 1848 р. українській громадськості не лише вдалося скасувати селянські повинності, а й підняти національно-визвольний рух і трохи демократизувати управління Буковиною [10].

Відверта й насильницька румунізація Північної Буковини, особливо міста Чернівці, активно розгорнулася пізніше, з падінням Австро-Угорської монархії, але тривала недовго, не мала глибоких результатів і припинилася після входження Північної Буковини до складу Радянської України. Тому серйозно говорити про те, що політико-юридичну традицію Чернівців визначено «румунською традицією», як це стверджують деякі румунські вчені [14], підстав немає.

Подібна ситуація спостерігається і в історії масового заселення м. Чернівці євреями, що прийшли сюди переважно з Австрії й довго культивували у своєму середовищі не лише ідиш, а й добру, грамотну німецьку мову (аж до Другої світової війни); у другій половині XIX ст. це багате й красиве місто пишно іменувалося серед представників єврейського етносу «Трояндою Ізраїлю» (євреї тут складали майже половину населення навіть після Другої світової війни, і ситуація змінилася докорінно лише в останні два десятиліття). У свідомості частини жителів України Чернівці, як, скажімо, і Бердичів, - «єврейське» місто. Та, попри думку про колишнє «домінування» чернівецького єврейства, у пору його розквіту лише всередині цієї національної громади діяв єврейський релігійний закон - галаха, про дотримання якого піклувалися рабини з Бейт-Діну (Дому Суду). А так євреї цілком підкорялися політико-правовому домінуванню Австрії. Отже, говорити про «єврейське засилля» в Чернівцях підстав немає.

Та буття в лоні Австро-Угорської імперії визначало не лише співіснування в єдиному політичному просторі і єдиному юридично-правовому полі, заснованому на нормах загальноприйнятого для Європи римського права, але й певну напруженість національно-політичних питань, які перепліталися з проблемами класового протистояння та пропагандою радикально-соціалістичних ідей. Гострі були, наприклад, полеміки між прихильниками «москвофільства» й українськими «самостійниками». Але все ж таки

принцип національно-культурної автономії, який послідовно проводився цісарською владою, дозволяв дещо пом'якшити соціальне та міжнаціональне напруження.

Падіння австрійського володарювання викликало численні політичні катаклізми, міжнаціональні конфлікти й масове порушення прав людини, що особливо гостро проявилось в роки Першої світової війни [11]. Надалі виникнення й змагання численних політичних партій, трагедія двох війн, спроби тоталітарного поневолення краю в ХХ ст., фашистська окупація та ін., вносили свої корективи до ситуації. Перебування в складі СРСР внесло нові акценти; зокрема, у місті поширилася комуністична ідеологія та вкоренилася російська мова, яку вважають рідною багато нинішніх чернівчан. Не будемо багато говорити про ситуацію з правами людини в радянському суспільстві та утискування вільної економічної ініціативи й національно-культурних начал: це вже добре висвітлено в науковій літературі.

Пострадянський період приніс із собою різке соціально-політичне розмежування суспільства, загострення національного питання, дискусії та мітинги, демонстрації політичних сил. За цих умов окремого дослідження потребує розвиток правової думки та стан дотримання законності. Колись у Чернівцях, як і в інших містах Австро-Угорської імперії, у самому серці міста, на Соборній площі, височіли поруч багатопверховий будинок суду й приміщення тюрми, що покликано було символізувати верховенство права в громадянському житті міста й краю. Сьогодні приміщення суду, у якому за радянських часів містився обком КПРС, віддано національному університетові імені Ю. Федьковича, і тут розташовано юридичний факультет: кузня кадрів сучасних буковинських юристів, створена, що називається, на голому місці. Проте сьогодні сумлінне дотримання законності не завжди проста річ, і про це відверто говорять чернівецькі ЗМІ. Разом із тим, знакові ситуації на зразок резонансного засудження голови однієї з районних адміністрацій, який, разом зі своїми охоронцями, тяжко побив селян, що насмілилися, як звикли здавна, ловити рибу в приватизованому ним водоймищі (попри спроби деяких авторитетних груп пом'якшити вирок), свідчать про пошук суспільством справедливості й тяжіння до встановлення міцної законності.

Зокрема, у нинішніх умовах важливо дати зважену оцінку пошукові шляхів до європейського вибору України й Буковини, питомої ваги російського населення й російської мови, так само як і «румунського чинника» і взагалі «західного» та «східного» векторів у політичному житті та юридичній свідомості сьогодення. Окремого вивчення потребує також роль Чернівецьких політичних угруповань, юристів, осередків науки й культури в цьому процесі.

Утім, політико-юридична культура міста має, попри всі складності й негаразди, певну тверду основу: найбільш поширеною характеристикою Чернівців є загальне визнання їх багатоетнічним і винаятково толерантним містом. Колись кожен буковинець, найперше чернівчанин, володів не лише «руською» (українською) мовою, а ще й німецькою, румунською та ідиш (багато хто знав і польську). Сьогодні в

Західній Європі з тривогою говориться про провал ідеї мультикультурного суспільства (хоча в США таке суспільство якось тримається, попри провал надій на моделі типу «плавильного казана»). У Чернівцях, де поліетнічність і полікультурність склалися не так раптово, як у сьогоденній Західній Європі, усе протікало достатньо гармонійно. З австрійських часів тут реалізувався принцип національно-культурної автономії: у канцелярії - тільки німецька мова, а в приватному житті - повна свобода. У Чернівцях здавна існували (й існують до сьогодні) Український народний дім, Німецький народний дім, Польський народний дім; у часи румунського панування над Буковиною до них долучився й Румунський народний дім. Абсолютно вільно почувається в Чернівцях і російська (ліпше сказати, російськомовна) громада. Та при всій цій поліфонічності із часом виразно бере гору український первінь: 1918 року відбулося Буковинське віче, яке засвідчило масове бажання населення Буковини жити одним життям з усією Україною.

Перекази про Чернівці, як фольклорні, так і зафіксовані на папері, дуже соковиті й колоритні, насичені енергією минулого й сучасності, пам'яттю про процвітання та негаразди. Вони не тільки позначені печаткою стародавності, а й виникають часом просто на наших очах. Наведемо достатньо показовий приклад механізму складання однієї чернівецької міфологеми. У 2008 р. на честь 600-річчя міста Чернівці на Центральній площі було відкрито пам'ятник «Трояндам, якими підмітали тротуари Чернівців». Його можна назвати, по суті, ілюстрацією до романтичного міфу, сформульованого німецьким журналістом Г. Гайнценом, що буцімто Чернівці були «таємною столицею Європи», розкішним містом, де тротуари підмітали букетами троянд. Додамо, що недавно встановлений у місті пам'ятник, у свою чергу, став підставою для створення нового міфу: вважається, що дівчина, яка торкнеться великого пальця скульптури, щасливо вийде заміж, а хлопця очікуватиме успіх у всіх справах. Характерна також тенденція «укрупнити» значення Чернівців, чого варта хоча б формула «таємна столиця Європи».

Змінюється й ставлення до колишніх об'єктів неприязні. Сьогодні, коли загасла гострота протистояння національно свідомого українства австро-німецькому пануванню, спостерігається навіть певна ностальгія за австрійською епохою та її міфологізація: чернівецький художник зі світовим ім'ям Б. Тутельман віддає чимало зусиль проекту реставрації великої статуї Австрії, нещодавно знайденої в уламках, а в одному з чернівецьких скверів встановлено пам'ятник цісарю Францеві-Йосипу, за часів якого Чернівці, як вважається, процвітали. Так нинішній обласний центр знову долучається до аури імперії Габсбургів, і вже ніхто не відчуває тут себе приниженим.

Висновки

Таким чином, знаковий момент колективної пам'яті цієї території успішно виконує так званий «міф міста». У ментальність чернівчан міцно увійшла не лише ідея «українських Чернівців», а й ідея по-

лікультурності та толерантності до численних національних меншин, їхньої мови та культури. Красно-мовна деталь: у ході нещодавно проведеної у зв'язку з 600-річчям міста реконструкції центральної вулиці, яка носить ім'я Ольги Кобилянської, гранітні бордюри тротуарів прикрашено словом «Чернівці», вирізьбленим українською, російською, румунською, польською мовами та мовою ідиш, що покликано символізувати багатонаціональний склад Чернівців та соціально-політичне суголосся міста.

Очевидно, що потрібне подальше й значно більше детальне вивчення проблем соціально-політичної та правової культури Чернівців, яка в Новий час виражає зростаючу креативність людини та її прагнення вільної та гуманної життєбудови, що віддзеркалилося в чернівецькому мікрокосмі з надзвичайною повнотою та рельєфністю.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Алмонд Д. Гражданская культура и стабильная демократия / Дэвид Алмонд, Сидней Верба // Политические исследования. - 1992. - № 4. - С. 122-314.
2. Возний І. Історія досліджень та етапи формування давньоруських міст X - XIII ст. у межиріччі Верхнього Сирету та Середнього Дністра / І. Возний // Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині. - Вип. 9. - Львів, 2005. - С. 297-323.
3. Зайчук О. В. Теорія держави і права / О. В. Зайчук, Н. М. Оніщенко. - К. : Юрінком Інтер, 2006. - 688 с.
4. Деткова Н. Ю. Духовная жизнь малого провинциального города: на примере г. Шадринска первой половины XX века : автореф. дисс. на соиск. уч. степени канд. культурологии : спец. 24.00.01 «Теория и история культуры» / Н. Ю. Деткова. - Челябинск, 2009. - 26 с.
5. Кандиба О. [Олег Ольжич]. Галицька мальована кераміка / Олег [Олександрович] Кандиба // Записки НТШ. - Львів, 1929. - Т. CLVII. - С. 12-16.

6. Кульчицький В. С. Джерела права в Галичині за часів австрійського панування (1772-1918 рр.) / В. С. Кульчицький // Проблеми правознавства. - 1971. - Вип. 19. - С. 46-47.

7. Левинтов А. Городское кладбище / А. Левинтов // Знание - сила. - 2012. - № 1. - С. 51-58.

8. Ляхова С. С. Провинциальный город как социокультурный феномен : автореф. дисс. на соиск. уч. степени канд. философ. наук : спец. 09.00.11 «Социальная философия» / С. С. Ляхова. - Архангельск, 2006. - 24 с.

9. Наместникова И. В. Межкультурная коммуникация как социокультурный феномен : дисс. ... д-ра философ. наук : 09.00.11 / Наместникова Ирина Викторовна. - М., 2003. - 330 с.

10. Настасяк І. Ю. Організація управління Галичиною і Буковиною в складі Австрії (1772 - 1848 рр.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень» / І. Ю. Настасяк. - Львів, 2005. - 17 с.

11. Перша світова війна та проблеми державотворення у Центральній та Східній Європі (до 90-річчя закінчення Першої світової війни) : матеріали міжнар. наук. конф. - Чернівці : ЧНУ, 2009. - 316 с.

12. Ревина Е. В. Мультикультурный город как пространство национальной идентичности : автореф. дисс. на соиск. науч. степени канд. философ. наук : спец. 09.00.13 «Религиоведение, философская антропология, философия культуры» / Е. В. Ревина. - Ставрополь, 2009. - 23 с.

13. Тимошук Б. А. Раннефеодальный город восточных славян на р. Прут / Б. А. Тимошук // Роль ранних мисских центров у становленні Київської Русі : матеріали польового історико-археологічного семінару. - Суми, 1993. - С. 34-37.

14. Vocanet u A. Istoria oraşului Cernăuți pe timpul Moldovei / A. Vocanet u. - Cernauti : Glasul Bucovinei, 1933. - 195 p.

15. Левада Ю. Почему дороги ведут в Рим / Ю. Левада // Знание-сила. - Фев. 1995. - С. 9-19; Матяш С. В. Человек в городе : Социол. очерки / С. В. Матяш. - К. : Политиздат Украины, 1990. - 223 с.; Ильин В. Г. Город: образ, концепт, реальность : социокультурный анализ / В. Г. Ильин. - Ростов : Изд-во Ростовского гос. университета, 2003. - 246 с.

D. Zhmudulyak

PROBLEM OF PHILOSOPHICAL RESEARCH OF POLITICAL AND LEGAL CULTURE AS PART OF CHERNIVTSI MYTH

The article deals with the cultural and historical retrospection moments of the formation of political and legal culture of the city Chernivtsi as a dynamic component of the "myth of Chernivtsi". The problem is interpreted in the light of local and global aspects of multiculturalism, as a rich and complex history of this city is characterized by ethnic and cultural diversity of, and, simultaneously, stable desire for peaceful coexistence among different ethnic communities in the context of the changing types of socio-political culture.

Key words: "the myth of Chernivtsi", political culture, legal culture, multiculturalism.

© Д. Жмундуляк

Надійшла до редакції 12.07.2012